

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Beschikbaarheid drinkwaterbronnen

Waarborg de leveringszekerheid van drinkwater via het Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 – 2030.

Zonder snelle actie van overheden kunnen drinkwaterbedrijven niet aan de tot 2030 stijgende vraag naar drinkwater voldoen. Om dreigende knelpunten te voorkomen, is nu actie nodig. Vewin en IPO stellen samen met IenW een Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 – 2030 op met een regionaal en een nationaal deel. De regionale actieplannen brengen per voorzieningsgebied knelpunten concreet en transparant in beeld, inclusief oplossingsrichtingen en acties. Het actieprogramma bundelt deze regionale actieplannen en vult deze aan met een nationale agenda met acties die bij het Rijk liggen.

Vewin vraagt van de minister van IenW een actieve invulling van zijn systeemverantwoordelijkheid voor de drinkwatervoorziening, de bereidheid andere overheden en departementen aan te spreken op hun zorgplicht, en te voorzien in de uitvoering van de maatregelen uit de nationale actieagenda.

Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 – 2030
Arjen Frentz

Zorgplicht en leveringsplicht drinkwater

Verduidelijk de wettelijke leverings- en zorgplicht voor drinkwatervoorziening aan bedrijven die water van drinkwaterkwaliteit nodig hebben.

Knelpunten bij de beschikbaarheid en benutbaarheid van drinkwaterbronnen roepen soms vragen op over de reikwijdte van de in de Drinkwaterwet verankerde leveringsplicht van drinkwaterbedrijven en zorgplicht van overheden. In deze wet staat dat de openbare drinkwatervoorziening volksgezondheid, welzijn en welvaart dient. Als bedrijven die water van drinkwaterkwaliteit nodig hebben niet meer kunnen rekenen op de zekerheden van de openbare drinkwatervoorziening, heeft dat veel negatieve consequenties. Zij gaan – als dat al kan – mogelijk eigen watervoorzieningen treffen. Dat schaadt het doelmatig zoetwaterbeheer en leidt tot onderbenutting van de publieke infrastructuur, met kostenafwenteling naar huishoudens. Ook levert het risico's op voor economie en werkgelegenheid.

Vewin staat voor de openbare drinkwatervoorziening als vitale functie in de samenleving voor volksgezondheid, welzijn én welvaart. Vewin bepleit in de Drinkwaterwet te verduidelijken dat drinkwaterbedrijven een brede leveringsplicht hebben, ook voor bedrijven die water van drinkwaterkwaliteit nodig hebben, en overheden een zorgplicht die daarmee in verhouding is.

Drinkwaterwet
Alexander van den Honert

Beschikbaarheid zoetwater

Geef binnen het Deltaprogramma Zoetwater **prioriteit aan de beschikbaarheid van voldoende drinkwaterbronnen** van goede kwaliteit.

Het Deltaprogramma Zoetwater werkt toe naar een herijking in 2026. Dit als basis voor de Nationale voorkeursstrategie, het Nationaal Water Programma en regionale beleidsplannen. Het is van belang dat ook in de toekomst voldoende grond- en oppervlaktewater van goede kwaliteit beschikbaar is voor de bereiding van drinkwater. De laatste Klimaat- en Deltascenario's geven aan dat dit geen vanzelfsprekendheid is, onder andere door een toenemende kans op verzilting.

Vewin pleit ervoor bij de herijking van het Deltaprogramma prioriteit te geven aan de beschikbaarheid van voldoende drinkwaterbronnen van goede kwaliteit voor de lange termijn.

Deltaprogramma Zoetwater
Peter Salverda en Harrie Timmer

Drinkwaterbesparing

Zet samen de schouders onder drinkwaterbesparing

De drinkwatersector heeft samen met IenW, andere overheden en partners afspraken gemaakt over een daling van het drinkwatergebruik van 125 naar 100 liter per persoon per dag in 2035. Ook grootverbruikers moeten hun drinkwatergebruik met 20% reduceren.

De drinkwatersector onderschrijft deze ambitie en benadrukt dat hiervoor een gezamenlijke inzet nodig is van de drinkwatergebruikers – huishoudens en bedrijven –, overheden, drinkwaterbedrijven en andere betrokkenen.

Om de beschikbaarheid van drinkwater nu en in de toekomst te kunnen garanderen, is naast vergroting van het aanbod ook een andere kijk op watergebruik nodig: minder en de juiste kwaliteit voor het juiste gebruik. Samen met alle betrokken partijen is het belangrijk om bewust gebruik van (drink)water aan te moedigen.

Nationaal plan van aanpak drinkwaterbesparing
Alexander van den Honert

Klimaatadaptatie

Neem **het veiligstellen van de drinkwatervoorziening** mee bij het nemen van **klimaatadaptatieve maatregelen**.

Klimaatverandering kan in Nederland leiden tot hittestress, droogte, wateroverlast en overstromingen. Ook de drinkwatervoorziening wordt hierdoor geraakt. Vewin wil nu en in de toekomst blijven garanderen dat er genoeg en veilig drinkwater is voor iedereen.

Opwarming van drinkwater in leidingen moet worden voorkomen. Dat kan door in de herijking van de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) en in het Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater te kiezen voor strategisch groen op drinkwaterstroken bij de herinrichting van de fysieke leefomgeving.

Ook is het belangrijk om tijdens periodes van wateroverschot water op te slaan, zodat er in tijden van droogte een buffer beschikbaar is.

Tot slot zijn aanvullende afspraken in het Hoogwaterbeschermingsprogramma nodig, zodat voor kritieke drinkwaterinfrastructuur het risico op overstromingen geminimaliseerd wordt.

Nationale klimaatadaptatiestrategie, Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater, Hoogwaterbeschermingsprogramma
Marijke Schipper

WACC

Pas de **WACC-regelgeving** aan om sterk stijgende investeringen mogelijk te maken.

Om de toekomst van de openbare drinkwatervoorziening zeker te stellen, moeten drinkwaterbedrijven de komende jaren fors meer investeren in een duurzame en toekomstbestendige infrastructuur.

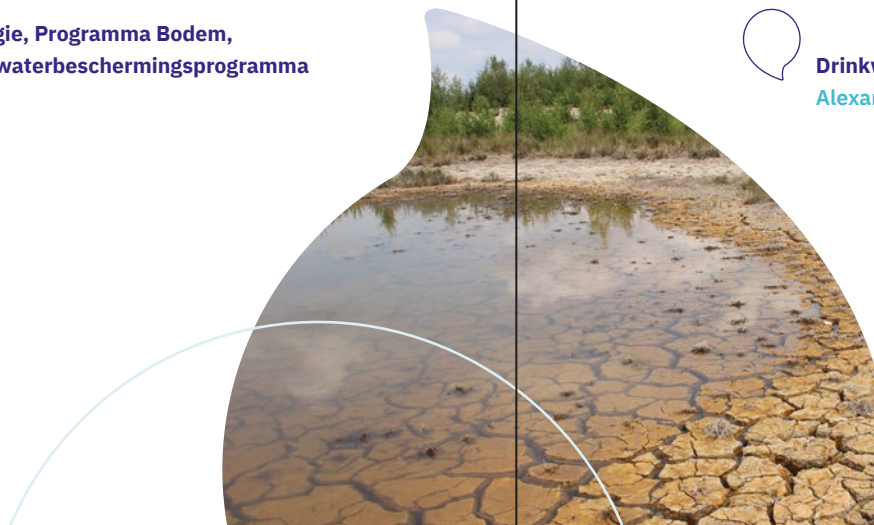
De mogelijkheden om meer inkomsten te genereren worden begrensd door de WACC-regelgeving (Weighted Average Cost of Capital) uit de Drinkwaterwet. Deze regels houden op dit moment echter onvoldoende rekening met de sterk gestegen investeringsbehoefte en de strengere regels van de banken.

Om robuust en stabiel te kunnen financieren, is het nodig om op zeer korte termijn onderdelen van de Drinkwaterregeling aan te passen, zodat voor de periode van 2025-2027 extra financieringsruimte wordt gecreëerd.

Verder bepleit Vewin het voortvarend uitwerken van structurele oplossingen voor de lange termijn, die aanpassing van de Drinkwaterwet vergen.

Drinkwaterwet
Alexander van den Honert

Bodem en Grondwater

Neem een **integrale benadering van bodem- en ondergrondbeheer** op in het Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater **ter bescherming van de drinkwatervoorziening**.

Maatschappelijke vraagstukken zoals de energietransitie en klimaatadaptatie leiden tot toenemende drukte in de ondergrond en onderstrepen het belang van een integrale benadering van boven- en ondergrond. Voor drinkwaterbedrijven is een doelgericht en integraal programma essentieel.

Het Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater moet complexe uitdagingen aanpakken, zoals drukte in de ondiepe ondergrond, verslechtering van bodemkwaliteit en grondwaterbronnen, en conflicterende belangen tussen drinkwaterwinningen en aardwarmteactiviteiten.

Vewin pleit voor strikte functiescheiding in de diepe ondergrond en duidelijke regie in de ondiepe ondergrond (netwerklaag).

Daarnaast pleit Vewin voor het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), het in kaart brengen en beheersen van kleine grondwateronttrekkingen, en het aanbrengen van groen in de straat om de opwarming van de drinkwaterinfrastructuur te beperken.

Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater
Marijke Schipper

Infrastructuur/regie in de ondiepe ondergrond

Versterk de **rechtspositie van drinkwaterleidingen** om ongestoord en veilig te kunnen liggen in de ondergrond.

De energietransitie zorgt voor toenemende drukte in de ondiepe ondergrond. Drinkwaterbedrijven hebben de wettelijke taak om de drinkwaterinfrastructuur te onderhouden en aansluiting op de openbare drinkwatervoorziening te garanderen, wat door deze drukte steeds lastiger wordt.

Vewin wil de rechtspositie van drinkwaterinfrastructuur versterken; het recht om leidingen te leggen, eenvoudig te repareren, te verleggen of te vervangen. Ook moeten de leidingen ongestoord en veilig in de grond kunnen liggen. Zorgvuldige afstemming door gemeenten van plannen en een integrale benadering van de boven- en ondergrondse ruimte zijn hierbij noodzakelijk.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moeten overheden effecten op ondergrondse infrastructuur integraal meewegen in de besluitvorming. Gemeenten moeten de ruimtelijke bescherming van aanwezige infrastructuur borgen door tracés voor leidingen met de juiste bescherming op te nemen in omgevingsplannen.

Daarnaast moet IenW de regie over de ondiepe ondergrond opnemen in het Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater.

Omgevingsplannen, Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater, Algemene Plaatselijke Verordening
Marijke Schipper

Drinkwaterrestricties

 Pas de Drinkwaterwet aan om, als uiterste crisismaatregel, de handhaving van drinkwaterrestricties mogelijk te maken.

In droge en warme zomers, in combinatie met een eventueel een incident met ongewenste stoffen in oppervlaktewateren, kan het noodzakelijk zijn om het drinkwatergebruik door burgers en/of bedrijven te beperken.

Drinkwaterbedrijven zullen als de situatie hierom vraagt, een oproep doen aan burgers en/of bedrijven, maar zij kunnen dit niet afdwingen en handhaven. Als de continuïteit van de drinkwatervoorziening in gevaar komt of dreigt te komen en maatregelen van drinkwaterbedrijven niet meer volstaan, is het noodzaak dat de overheid dit wél kan.

Daarom pleit Vewin voor aanpassing van de Drinkwaterwet zodat de minister van IenW de bevoegdheid krijgt om drinkwaterrestricties op te leggen en te handhaven. Dit met als doel dat iedereen voorzien blijft van drinkwater voor essentieel gebruik. De drinkwaterbedrijven zijn hierbij de vragende partij en adviseren over het type restricties. De drinkwatersector wil nauw worden betrokken bij de gewenste wetsaanpassing en verdere uitwerking van het stelsel van restricties.

 Drinkwaterwet
Arjen Frentz

Waterkwaliteit

 Zet alles op alles om de KRW-doelen uiterlijk in 2027 te halen; geef hierbij prioriteit aan drinkwaterbronnen.

De kwaliteit van drinkwaterbronnen staat onder toenemende druk. De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) concludeert in haar advies 'Goed water, goed geregeld' (2023) dat het met het huidige Nederlandse beleid niet meer lukt om de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) uiterlijk in 2027 te halen. Ook stelt de Rli dat overheden nauwelijks invulling geven aan hun wettelijke zorgplicht voor de bescherming van drinkwaterbronnen.

De ILT constateert in haar signaalrapportage (juni 2024) eveneens dat Nederland in 2027 niet dreigt te voldoen aan de doelen van de KRW, wat schade oplevert voor onder andere de drinkwatervoorziening. Er is daarom extra inzet nodig om de KRW-doelen bij drinkwaterbronnen te halen.

Vewin vindt dat hiervoor een structurerende keuze moet worden opgenomen in het NPLG die zich richt op bescherming van de kwaliteit en beschikbaarheid van drinkwaterbronnen. Leg bijbehorende doelen en maatregelen vast, ook in de provinciale gebiedsprogramma's. Stem normen voor de toelating van stoffen, zoals bestrijdingsmiddelen, beter af op KRW-normen. Zet daarnaast steviger in op effectief toezicht en handhaving van huidig beleid bij drinkwaterbronnen.

 Kaderrichtlijn Water
Mirja Baneke

Industriële emissies

Zorg dat **lozingen van drinkwater-relevante verontreinigingen** in de praktijk worden **beperkt**.

De Richtlijn Industriële Emissies (RIE) is in 2024 herzien. In lijn met de Vewin-inzet is het doel van de richtlijn lozingen van voor drinkwater relevante stoffen, zoals Substances of very High Concern (SvHC), terug te dringen vanuit de principes van voorzorg, bronaanpak en 'de vervuiler betaalt'. De herziene richtlijn omvat meer bedrijfsactiviteiten en lagere grenswaarden voor rapportage.

Vewin pleit voor snelle omzetting van de richtlijn in het Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL) om zo in Nederland de emissies van schadelijke stoffen direct naar het oppervlaktewater of indirect via het riool, terug te dringen en de registratie van lozingen en vergunningen sterk te verbeteren via het Industriële Emissies Portal (IEP).

Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL)
Harrie Timmer

Stedelijk afvalwater

Prioriteer quaternaire zuivering bij RWZI's die lozen op drinkwaterbronnen.

De drinkwatersector vindt medicijnresten, PFAS en andere micro-verontreinigingen in alle drinkwaterbronnen. Deze stoffen komen onder andere via het riool en rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) in het oppervlaktewater. Zo vormen ze een bedreiging voor de drinkwatervoorziening.

De herziene EU Richtlijn Stedelijk Afvalwater stelt regels om de nadelige effecten van lozingen van stedelijk afvalwater te verminderen. Deze regels moeten worden verankerd in de Omgevingswet. Belangrijk is de verplichting van een vierde trap zuivering voor de grotere RWZI-locaties die geneesmiddelen uit het water zuiveren.

Voor de Nederlandse implementatie bepleit Vewin dat RWZI's die lozen op ontvangende wateren die drinkwaterbedrijven als bron gebruiken, prioriteit krijgen bij de bouw van deze vierde trap, uiterlijk in 2036.

Daarnaast moeten overheden, zoals waterschappen, vergunningen van lozingen op rioolstelsels kunnen intrekken wanneer de wateren waarop RWZI's lozen worden gebruikt als bron voor drinkwater.

Omgevingswet
Harrie Timmer

Medicijnresten

Prioriteer verbetering van rioolwaterzuiveringsinstallaties

(RWZI's) om drinkwaterbronnen tegen medicijnresten te beschermen.

In het uitvoeringsprogramma van de Ketenaanpak Medicijnresten uit Water werken overheden, de zorgsector, de farmaceutische industrie en de watersector samen aan het terugdringen van medicijnresten in water. De ketenaanpak is onderdeel van de Green Deal Duurzame Zorg 3.0.

Om snel te voldoen aan de herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater pleit Vewin binnen de ketenaanpak voor een ambitieuze planning voor de vierde trap RWZI-zuiveringsinstallaties die impact hebben op bronnen voor drinkwater. Ruim 95% van de medicijnresten in het oppervlaktewater komt immers via de RWZI's. Een positief extra effect is dat een vierde zuiveringstrap ook 30-80% van andere microverontreinigingen vanuit huishoudens verwijdert, zoals bestrijdingsmiddelen en biociden.

Tegelijkertijd wil Vewin dat de emissies naar water verminderen door bewuster gebruik van medicijnen, het voorschrijven van minder belastende middelen en het terugdringen van emissies van röntgencontrastmiddelen door bijvoorbeeld het gebruik van plaszakken.

Ketenaanpak Medicijnresten uit Water

Harrie Timmer

Opkomende stoffen

Voorkom risico's van opkomende stoffen in drinkwaterbronnen door betere uitvoering van regelgeving.

Afgelopen jaren zijn goede stappen gezet om het beleid van vergunningverlening voor lozingen op water te verbeteren. Belangrijk is nu de uitvoering.

In de praktijk blijkt dat het stelsel van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) structureel versterking nodig heeft. De noodzakelijke herziening van lozingsvergunningen van Zeer Zorgwekkende stoffen (ZZS), potentiële ZZS-stoffen en PFAS stagneert. Structurele extra financiering van uitvoeringsorganisaties is nodig om de kennis en menskracht op niveau te brengen.

Vewin pleit voor praktische handvatten om bij lozingen de risico's van Persistente, Mobiele en Toxische (PMT) stoffen voor bronnen van drinkwater te beperken.

Tegelijkertijd pleit Vewin bij het ministerie van IenW voor het herzien van het proces van normstelling. Dit moet transparant zijn, zodat vroegtijdig helder is voor welke stoffen richtwaarden worden herzien en wat de praktische consequenties zijn van nieuwe normen.

Structurele aanpak opkomende stoffen

Harrie Timmer

Minimaliseer vergunningen voor de lozing van PFAS, vooruitlopend op het Europese verbod.

PFAS in de bronnen voor drinkwater zijn een grote zorg voor de drinkwaterbedrijven. PFAS zijn lastig te verwijderen en verplaatsen zich bij zuivering naar een afvalstroom waarvoor nog geen goede oplossing is.

Bronaanpak is de enige juiste manier om te voorkomen dat een moeilijk afbreekbare stofgroep zoals PFAS in het milieu en drinkwater terechtkomt. Bronaanpak is bewezen effectief en is principieel, juridisch en praktisch de enige weg om inname via voedsel, verpakkingen en drinkwater te beperken.

Vewin steunt de Nederlandse inzet voor het Europese restrictievoorstel over PFAS en bepleit een zo snel en breed mogelijke implementatie van dit voorstel.

Ook pleit Vewin voor een verbod op PFAS in bestrijdingsmiddelen. Vooruitlopend daarop is het noodzakelijk dat alle vergunningen van PFAS-lozingen in Nederland beter in kaart worden gebracht en worden herzien met het doel deze lozingen zo snel mogelijk te minimaliseren.

Restrictievoorstel PFAS

Harrie Timmer